

Dejan Bošković, Vladimir Cvetković
*Procena rizika u sprečavanju izvršenja
krivičnih dela eksplozivnim materijama*

Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, 2017, 147 str.

Marija Mićović¹

Kriminalističko-policijska akademija, Beograd

Monografija sadrži 147 stranica kompjuterom kucanog teksta i podeljen je na šest osnovnih delova (celina).

U uvodnom poglavlju autori predstavljaju temu monografije kroz odgovor na pitanje zašto je važno sagledati aktuelnost problematike opasnih materija, a posebno eksplozivnih, i to naročito u odnosu na prisutnu opasnost od izazivanja udesa, odnosno izvršenja krivičnih dela eksplozijom eksplozivnih materija sa težim posledicama po život ljudi, imovinu i životnu sredinu, koji su poslednjih godina sve prisutniji.

U skladu sa metodološkim principima društvenih nauka autori su jasno i precizno definisali predmet i problem istraživanja naglašavajući značaj interdisciplinarnog pristupa izučavanju ove materije upravo zbog njene kompleksnosti.

Sasvim opravdano autori nas u drugom poglavlju monografije upoznaju sa sadržajem koji se odnosi na pojam, podelu i vrste opasnih i eksplozivnih materija. Takođe, autori nas upoznaju i sa merama zaštite i nadzora u proizvodnji, prometu, transportu i skladištenju eksplozivnih materija i njihovim uticajem na otklanjanje uzroka i identifikaciju rizika od izvršenja krivičnih dela sa ak-

¹ Naučni saradnik, marija.blagojevic@kpa.edu.rs

centom na ulogu Sektora za vanredne situacije. Svi subjekti koji obavljaju bilo koju vrstu delatnosti sa eksplozivnim materijama dužni su da, u okviru svojih zakonskih ovlašćenja, preduzimaju odgovarajuće zaštitne mere i mere nadzora u cilju otklanjanja uzroka i rizika od izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama.

Detaljnou analizom zakonskih i podzakonskih propisa koji se odnose na proizvodnju, promet, prevoz i skladištenje eksplozivnih materija, kao i na mere zaštite eksplozivnih materija, konstatuje se da su u Republici Srbiji, sa izvesnim izmenama i dopunama, još uvek u primeni propisi koji su doneti osamdesetih i devedesetih godina prošlog veka te da je Republici Srbiji potrebna nova normativnopravna regulativa celokupne problematike koja se odnosi na eksplozivne materije, koja će biti usklađena sa pozitivnim zakonodavstvom i odgovarajućim međunarodnim aktima kao i aktuelnim društvenim potrebama. Treći deo monografije posvećen je klasifikaciji krivičnih dela koja se mogu izvršiti eksplozivnim materijama uz njihovu kraću kriminalističko-stratešku analizu. U okviru ovog dela monografije, autori su se odlučili za klasifikaciju krivičnih dela u tri grupe jer značaj te klasifikacije (str. 36, 37) jeste što ukazuje da krivična dela koja se mogu izvršiti u vezi sa eksplozivnim materijama nisu podjednako uzročno povezana sa poštovanjem propisa o prometu i prevozu eksplozivnih materija. Takođe, autori nam ukazuju na značaj kriminalističko-strateške analize krivičnih dela izvršenih eksplozivnim ili drugim opasnim materijama; ona je veoma bitna jer omogućava sagledavanje efikasnosti preventivne i represivne delatnosti policije i drugih nadležnih subjekata. Takođe, može i da ukaže na indikatore, tj. na rane upozoravajuće signale od značaja za procenu rizika i planiranje adekvatnih preventivnih mera u cilju otklanjanja i sprečavanja potencijalnih opasnosti izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama.

Četvrti deo predstavlja fokus sadržaja rukopisa i nosi naziv „Značaj procene rizika za sprečavanje izvršenja krivičnih dela koja se mogu izvršiti eksplozivnim materijama“, pa je naučno opravdano da se posebna pažnja posveti svim bitnim elementima rizika, počev od njegovog pojma, klasifikacije, metodologije procene rizika u osnovnim delatnostima sa eksplozivnim materijama, sa osvrtom na međunarodne aspekte upravljanja rizikom i ukazujući na specifičnosti procene rizika i na aktivnosti u njihovoj proceni, da bi se na kraju izneli osnovni sadržaji o metodama koji se mogu koristiti u proceni rizika od izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama i objasnile mere privrednih subjekata na otklanjanju i smanjenju rizika od izazivanja udesa i izvršenja krivičnih dela, što ima poseban preventivan karakter.

U ovom delu su, na osnovu rezultata sprovedenih istraživanja obrađeni sadržaji koji se odnose na pojam i klasifikaciju rizika, metodologiju procene rizika izvršenja krivičnih dela u proizvodnji, prometu, transportu i skladištenju eksplozivnih materija, sa posebnim osvrtom na postupak procene rizika i nje-

gov značaj za sprečavanje izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama, ukazujući na specifičnosti i značaj procene takvih rizika. Poseban doprinos predstavlja pojedinačna razrada metoda koji se mogu koristiti za procenu rizika od izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama, kao i prezentirane specifičnosti u proceni ekoloških rizika. Na kraju ovog dela, na osnovu teorijskih istraživanja i aktuelne prakse, detaljno su obrađeni sadržaji koji se odnose na mere privrednih subjekata na otklanjanju i smanjenju rizika od izazivanja udesa i izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama.

Peti deo monografije, pod naslovom „Analiza međunarodne i nacionalne pravne regulative i standarda od značaja za procenu rizika i za sprečavanje i suzbijanje krivičnih dela koja se izvršavaju eksplozivnim materijama“, detaljno obrađuje međunarodnopravna dokumenta i standarde od značaja za procenu rizika, uz osvrt na nacionalno zakonodavstvo i standarde iz oblasti eksplozivnih materija i njihov uticaj na procenu rizika i sprečavanja izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama. Poseban doprinos ovom delu daje obrada komparativne analize usklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa Evropskim pravom u oblasti eksplozivnih materija.

Šesti deo je posvećen osnovnim teorijskim konceptima rada policije i njihovoj korelaciji sa procenom rizika od izvršenja ovih krivičnih dela, gde je posebno ukazano na prednosti proaktivnog delovanja policije u cilju postizanja većeg preventivnog efekta, s tim što su posebno obrađene mogućnosti preventivnog delovanja policije nakon krivičnog dela izvršenog nekom od eksplozivnih materija.

Autori su mišljenja da proaktivna delatnost omogućava otkrivanje uzroka i uslova u određenoj sredini koji pogoduju vršenju krivičnih dela, uočavanje potencijalnih opasnosti i faktora rizika, prognozu određene vrste kriminaliteta i mogućih novih rizika i preduzimanje radnji i mera za otklanjanje i smanjenje takvih rizika pre nego što prouzrokuju neki kriminalni događaj sa štetnim posledicama.

Nova filozofija rada policije, koju autori analiziraju u monografiji, jeste koncept policije u zajednici koji se ogleda u aktivnostima policije da sa odgovarajućim obaveštenjima, na jasan i razumljiv način upozna zajednicu sa bitnim podacima i problemima vezanim za opasnosti koje prete od eksplozivnih materija i o radnjama i merama koje se preduzimaju na rešavanju prisutnih problema.

Autori su na jasan i razumljiv način dali odgovore na pitanja o značaju procene rizika sprečavanja izvršenja krivičnih dela eksplozivnim materijama, bitnoj delatnosti privrednih društava, policije i Sektora za vanredne situacije, kao i značaj njihove međusobne saradnje posebno u nadzoru i kontroli u radu sa eksplozivnim materijama kako bi se blagovremeno identifikovali rizici i preuzele odgovarajuće preventivne mere na njihovom otklanjanju i smanjenju.